

ردیف	نمره							
۱		اگر وجود برای امری امتناع ذاتی داشته باشد، آیا آن امر می‌تواند از امتناع خارج گردد و موجود شود؟ چرا؟						
۲		بین مفاهیم زیر رابطه در وجود برقرار است یا بعد از وجود؟						
		الف) زمین و اشیاء روی آن						
		ب) استاد و شاگرد						
		پ) بدنه پل و ستون‌های زیر آن						
		ت) رابطه بین نقاش و اثر آن						
۳		دو دسته از فیلسوفانی اروپایی که در مورد خدا نظرات متفاوت داشتند را نام ببرید و نظرات آنها را توضیح دهید.						
۴		باغبان بر اساس کدام اصل فلسفی بذر می‌کارد؟						
۵		ما از اصل سنخیت چه درمی‌یابیم؟						
۶		توصیف خداوند از نظر افلاطون را بنویسید.						
۷		اگر سلسله علل نامتناهی باشد، چه مشکلی پیش می‌آید؟						
۸		تفاوت دیدگاه حکمای ایران باستان و یونان باستان درباره خدا چیست؟						
۹	۱	برهان حرکت ارسطو را مبنی بر اثبات وجود خداوند بنویسید.						
۱۰		تفاوت دیدگاه «هیوم» با تجربه گرایان در مورد منشاء درک رابطه علیت را بنویسید.						
۱۱		رابطه وجود با هر یک از مفاهیم ذکر شده در جدول، از نوع ضرورت است یا امکان یا امتناع؟						
		<table border="1"> <tr> <td>دیو:</td><td>مثلاً چهارضلعی:</td><td>خدا:</td></tr> <tr> <td>الف: ؟</td><td>ب: ؟</td><td>ج: ؟</td></tr> </table>	دیو:	مثلاً چهارضلعی:	خدا:	الف: ؟	ب: ؟	ج: ؟
دیو:	مثلاً چهارضلعی:	خدا:						
الف: ؟	ب: ؟	ج: ؟						
۱۲		چه تفاوتی میان دیدگاه دکارت و ابن‌سینا وجود دارد؟						
۱۳		برهان «برترین درجات کمال» ارسطو را در شکل دو مقدمه و یک نتیجه تکمیل کنید. مقدمه ۱: مقدمه ۲: هر جا که یک خوب‌تر و بهتر هست، خوب‌ترین و بهترین نیز هست. نتیجه: پس						
۱۴		برتراند راسل، فیلسوف انگلیسی قرن بیستم، مدعی بود برهان علیت بر اثبات وجود خدا، برهانی سست است، «زیرا اگر هر چیزی باید						

ردیف	نمره	
		علتی داشته باشد، پس خدا نیز نیازمند علت است. اگر چیزی بدون علت، وجود تواند داشت این چیز هم می تواند خدا باشد و هم جهان، با دیگر جملات فوق را به دقت مطالعه کنید و ببینید:
		الف) به نخستین جمله نقل شده از راسل دقت کنید و آن را با مقدمات استدلال فارابی بر علّیت مقایسه کنید. اشکال راسل در کجاست؟
		ب) آیا بنابر نظر فارابی، هر چیزی باید علّتی داشته باشد؟
۱۵	۰.۷۵	فارابی در برهان "اثبات وجود خدا" از کدام مقدمه استفاده کرده است؟ ۱- تقدم واجب بر ممکن ۲- تقدم علت بر معلول
۱۶		در گزاره های زیر چه رابطه ای بین موضوع و محمول برقرار است؟ (وجوبی، امکانی، امتناعی) الف) مثلث گرد موجود است. ب) دریایی از حیوه موجود نیست.
۱۷		تفاوت دیدگاه فلاسفه مسلمان و فلاسفه اروپایی قرن بیستم و بیست و یکم درباره معناداری زندگی را بنویسید.
۱۸	۱	چرا بعضی موضوعاتی که با وجود رابطه امکانی دارند، در حال حاضر موجود هستند و جهان موجودات را تشکیل داده اند؟
۱۹	۱.۵	اگر مفهوم وجود عین مفهوم ماهیت یا جزء آن باشد، چه اتفاقی رخ می دهد؟ (با ذکر مثال)
۲۰	۱	گزینه مناسب را انتخاب کنید. الف) امکان پیش بینی رخدادها، معلول اصل است. (۱) علّیت (۲) سنخیت ب) در عصر حاضر، بررسی مفهوم اتفاق، اهمیت یافته است. (۱) کمتری (۲) بیشتری ج) ابزار علت یابی امور طبیعی، است. (۱) حس (۲) عقل د) عده ای با نظریه «مه بانگ»، جهان را بدون فرض کرده اند. (۱) علت (۲) غایت
۲۱	۰.۵	در حقیقت، انکار اصل سنخیت چه نتیجه ای دارد؟
۲۲	۰.۷۵	استدلال دکارت برای اثبات خدا را در قالب دو مقدمه و یک نتیجه بیان کنید.
۲۳	۱	ذات انسان چیست و چرا حمل این ویژگی بر انسان نیاز به دلیل ندارد؟
۲۴	۱	تفاوت دیدگاه دیوید هیوم، با تجربه گرایان در مورد منشأ درک و پذیرش اصل علّیت را بنویسید.
۲۵	۱.۵	مقدمات و نتیجه برهان وجوب و امکان ابن سینا، در اثبات وجود خداوند را بنویسید.

ردیف	نمره	
۱		برای حمل وجود بر هر چیهستی نیازمند دلایلی از طریق و و یا از طریق هستیم.
۲		نخستین مسئله‌ای که فکر بشر را به تفکر و اندیشه وادار کرده است، کدام مسئله است؟
۳		نظریه حکیمان دوره باستان ایران در مورد خداوند چیست؟
۴		توصیف خداوند از نظر افلاطون را بنویسید.
۵		ارسطو می‌گوید که امکان ندارد بر جهان حاکم باشد، بدون اینکه موجودی و در کار باشد.
۶	۱.۵	استدلال ابن‌سینا در برهان وجوب و امکان چیست؟
۷		سه معنای اول اتفاق چیست؟
۸		نظر دیوید هیوم را درباره «علیت» با ذکر مثال شرح دهید.
۹		فلسفه توماس آکوئیناس از کدام فیلسوفان اثر پذیرفته بود؟
۱۰		اصطلاح «محرک غیرمتحرک» توصیف کدام فیلسوف درمورد خداست؟
۱۱		انتقاد دیوید هیوم به «برهان نظم» در بحث اثبات وجود خدا را بنویسید.
۱۲		گزینه مناسب را انتخاب کنید:
		الف) کودک با استفاده از کلمه «این» یا «آن»، نشان می‌دهد که به (۱: وجود ۲: ماهیت) اشیاء پی برده است.
		ب) از نظر دکارت، درک رابطه علیت توسط انسان به صورت (۱: حسی و تجربی ۲: فطری) است.
		پ) ملاصدرا، نظریه خود را که در مقابل نظر ابن‌سینا بود (۱: امکان ذاتی ۲: امکان فطری) نامید.
۱۳		در سه قضیه هندسی زیر، رابطه کدام موضوع با محمول خود واجب، کدام ممکن و کدام ممتنع است؟ (۱) مجموع دو ضلع مثلث، بزرگ‌تر از ضلع سوم است. (۲) ارتفاع و میانه در مثلث یکی است. (۳) مجموع زوایای مثلث برابر با سه قائمه است.
۱۴		دیدگاه دیوید هیوم را با نظر ابن‌سینا مقایسه کنید و نظر خود را توضیح دهید.
۱۵		چه تفاوتی میان دیدگاه دکارت و ابن‌سینا وجود دارد؟
۱۶		«اصل سختی علت و معلول» را با ذکر مثال تعریف کنید.
۱۷		اگر بپذیریم چیهستی‌هایی، ذهنی هستند که تاکنون وجود خارجی نداشته‌اند، چه اصلی در ذهن حاصل می‌شود؟
۱۸	۰.۵	در قضیه «انسان شاعر است»، چرا حمل محمول بر موضوع نیاز به دلیل دارد؟
۱۹	۱	چه رابطه‌ای میان مسئله‌های اساسی و تصورات دانشمندان علوم تجربی در گذشته و در عصر حاضر وجود دارد؟

ردیف	نمره									
۲۰	۱.۲۵	از نظر فلاسفهٔ مسلمان چرا یک پدیده نمی‌تواند خودبه‌خود و بدون علت ایجاد شود؟ نام این قاعده چیست؟								
۲۱	۱	ضرب‌المثل «دری به تخته خورد و فلانی به ثروت رسید» نشان‌دهندهٔ باور به کدام معنای اتفاق است و نفی‌کنندهٔ کدام اصل است؟								
۲۲	۱	عبارات ستون سمت راست را به عبارت مناسب از ستون سمت چپ مرتبط کنید. <table><tr><td>(الف) ممکن‌الوجود</td><td>(۱) آب از نگاه شیمی</td></tr><tr><td>(ب) غیرواحد</td><td>(۲) انسان وجود دارد.</td></tr><tr><td>(ج) حالت امکانی</td><td>(۳) آب از نگاه فلسفی</td></tr><tr><td>(د) واحد</td><td>(۴) انسان</td></tr></table>	(الف) ممکن‌الوجود	(۱) آب از نگاه شیمی	(ب) غیرواحد	(۲) انسان وجود دارد.	(ج) حالت امکانی	(۳) آب از نگاه فلسفی	(د) واحد	(۴) انسان
(الف) ممکن‌الوجود	(۱) آب از نگاه شیمی									
(ب) غیرواحد	(۲) انسان وجود دارد.									
(ج) حالت امکانی	(۳) آب از نگاه فلسفی									
(د) واحد	(۴) انسان									
۲۳	۲	جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.								
		الف) رابطهٔ موضوع و محمول در حمل «ممتنع‌الوجود» بر «مربع سه ضلعی»، است.								
		ب) پذیرش غایت‌مندی جهان فقط با قبول امکان‌پذیر است.								
		پ) افلاطون، برای اشاره به ذات خداوند، از تعبیر استفاده کرده است.								
۲۴	۰.۲۵	شکل‌های زیر به‌ترتیب برحسب <u>ذات</u> خود، چگونه هستند؟ شکل دوم شکل اول (۱) ممکن‌الوجود - ممکن‌الوجود (۲) واجب‌الوجود - ممکن‌الوجود								
۲۵	۱	نقد هیوم، بر برهان نظم در اثبات وجود خداوند را بنویسید.								

ردیف	نمره	
۱		برای حمل وجود بر هر چیستی نیازمند دلایلی از طریق <u>حس</u> و <u>تجربه</u> و یا از طریق عقل محض هستیم.
۲		علت و معلول
۳		نظر فیلسوفانی مانند سهروردی نشان می‌دهد که حکمای ایران باستان در زمان خود شناخت روشنی از مبدأ هستی داشته‌اند. آنان خدا را نور هستی می‌دانستند که با پرتو اشراق خود پدیده‌ها را ظاهر می‌سازد و خلق می‌کند.
۴		خدا نزد افلاطون یک خدای معین با ویژگی‌های روشن است و این با چندخدایی یونان تفاوت دارد. او می‌گوید: در سویی دیگر، نوعی از هستی وجود دارد که پیوسته ثابت است، نه می‌زاید و نه از میان می‌رود، نه چیزی دیگر را به خود راه می‌دهد، نه خود در چیز دیگری فرو می‌رود او نه دیدنی است و نه از طریق حواس دریافتنی است؛ فقط با تفکر و تعقل می‌توان به او دست یافت و از او بهره‌مند شد.
۵		ارسطو می‌گوید که امکان ندارد نظم و انتظام بر جهان حاکم باشد، بدون اینکه موجودی جاویدان و برتر از ماده در کار باشد.
۶	۱.۵	۱- وقتی به موجودات این جهان نگاه می‌کنیم، می‌بینیم که این موجودات در ذات خود نسبت به وجود و عدم (بودن و نبودن) مساوی‌اند؛ هم می‌توانند باشند و هم می‌توانند نباشند. به عبارت دیگر، این موجودات ذاتاً ممکن‌الوجودند. ۲- ممکن‌الوجود بالذات، برای اینکه از تساوی میان وجود و عدم درآید و موجود شود، نیازمند واجب‌الوجود بالذات است؛ موجودی که وجود، ذاتی او باشد. ۳- پس، موجودات این جهان به واجب‌الوجودی بالذات وابسته‌اند که آنها را از حالت امکانی خارج کرده و پدید آورده است.
۷		معنای اول: میان علت و معلول رابطه حتمیت وجود ندارد و چه بسا با وجود علت باشد اما معلول پدید نیاید. معنای دوم: از هر علتی هر معلولی پدید آید؛ یعنی سختی میان علت و معلول برقرار نباشد. معنای سوم: نبودن غایت و هدف خاص در حرکات و نظم جهان؛ به این معنا که این حرکات و نظام‌ها به سمت غایت و هدف معینی پیش نمی‌روند.
۸		دیوید هیوم می‌گوید مثلاً بر اثر تکرار مشاهده خورشید و روشن شدن زمین، در ذهن ما چنین تداعی می‌شود که خورشید علت روشن شدن زمین است و این تداعی چیزی جز یک امر روانی ناشی از توالی پدیده‌ها نیست.
۹		ابن‌سینا و ابن‌رشد
۱۰		ارسطو
۱۱		هیوم می‌گوید مهم‌ترین برهان فیلسوفان الهی برهان نظم است که از تجربه گرفته شده، اما این برهان توانایی اثبات یک وجود ازلی و ابدی و نامتناهی را ندارد. این برهان فقط می‌تواند ثابت کند که یک ناظم و خالق این جهان را اداره می‌کند، اما ثابت نمی‌کند که این ناظم خالق همان خداوندی است که نیازمند علت نیست و وجودی ازلی و ابدی دارد.
۱۲		
		الف وجود
		ب فطری
		پ امکان ففقی
۱۳		۱) واجب (رابطه ضروری) ۲) ممکن (رابطه امکانی) ۳) ممتنع (رابطه امتناعی)
۱۴		فلاسفه مسلمان معتقدند اصل علیت و تجربه به دست نمی‌آید و هر داده تجربی، خود، مبتنی بر این اصل است. تجربه‌گرایان از جمله هیوم هم مانند فلاسفه مسلمان، علیت را رابطه‌ای خارجی می‌انگارند که بین واقعیت علت و واقعیت معلول موجود است. اما نه رابطه‌ای ایجادیه که عقل به آن گواهی می‌دهد، بلکه رابطه توالی حوادث که به حس و تجربه دریافت می‌شود. در میان تجربه‌گرایان، هیوم اساساً وجود رابطه را نفی می‌کند، زیرا با حس قابل رویت نیست.

ردیف	نمره	
۱۵		از نظر دکارت، دو مفهوم علت و معلول قالب‌هایی ذهنی‌اند که از پیش در ذهن موجود هستند و هیچ‌گونه حکایتی از خارج ندارند. و واقعیت خارج پیش از اینکه به ادراک در آیند در درون این قالب‌ها قرار می‌گیرند و سپس مجموع این قالب و هر آنچه در آن است به شکل یک تصور درک می‌شوند. یعنی دیدن اشیا به صورت علت و معلول امری ذهنی است. اما در فلسفه ابن‌سینا، ضمن آنکه اصل علت را از اصل اجتماع نقیضین نتیجه می‌گیرند این اصل را واقعی می‌انگارند به باور ایشان رابطه علت و معلول رابطه ایجاد خارجی است، یعنی واقعیت علت، واقعیت معلول را ایجاد کرده است.
۱۶		هر علتی معلول خاص خودش را پدید می‌آورد. هر معلولی از علت خاصی صادر می‌شود. مثلاً آتش می‌سوزاند. (یا هر مثال درست دیگر)
۱۷		مغایرت وجود و ماهیت
۱۸	۰.۵	زیرا بیان‌کننده ذات و حقیقت انسان نیست.
۱۹	۱	چه آن روزی که دانشمندان تصورات محدودتری از موجودات طبیعی داشتند و چه امروز که دانسته‌اند طبیعت به این گستردگی است، بسیاری از مسئله‌های اساسی و بنیادی وجود دارند که همچنان ثابت مانده‌اند و اندیشمندان و متفکران درباره آنها بحث و گفت‌وگو می‌کنند. این مسئله‌ها همیشه وجود داشته‌اند، مانند ۱. جهان متناهی است یا نامتناهی؟ ۲. هستی منحصر به طبیعت است یا عوالم دیگری هم موجود است؟ و سؤالی که در درس دوم پاسخ داده می‌شود این است که ۳. آیا موجودات این جهان می‌توانستند نباشند یا موجود شدن آنها ضروری بوده است؟ (صفحه ۹ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: چه آن روزی که دانشمندان تصورات محدودتری از موجودات طبیعی داشتند (۰/۲۵ نمره) و چه امروز که دانسته‌اند طبیعت به این گستردگی است، (۰/۲۵ نمره) بسیاری از مسئله‌های اساسی و بنیادی وجود دارند که همچنان ثابت مانده‌اند (۰/۲۵ نمره) و اندیشمندان و متفکران درباره آنها بحث و گفت‌وگو می‌کنند. (۰/۲۵ نمره)
۲۰	۱.۲۵	زیرا اینکه چیزی خودش به خودش وجود بدهد، به معنای آن است که چیزی که نیست، قبلاً باشد تا بتواند خودش را به وجود بیاورد و این همان اجتماع نقیضین است که محال بودن آن بدیهی است. (صفحه ۱۷ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: زیرا اینکه چیزی خودش به خودش وجود بدهد، (۰/۲۵ نمره) به معنای آن است که چیزی که نیست (۰/۲۵ نمره)، قبلاً باشد تا بتواند خودش را به وجود بیاورد (۰/۲۵ نمره) و این همان اجتماع نقیضین است که محال بودن آن بدیهی است. (۰/۵ نمره)
۲۱	۱	این ضرب‌المثل نشان‌دهنده معنای دوم اتفاق است و نفی‌کننده اصل سنخیت علت و معلول است. این مثل می‌گوید ضربه‌ای به در باعث پولدار شدن یک فرد شده است؛ یعنی میان علت و معلول، سنخیت و نظمی وجود ندارد. (صفحه ۲۳، ۲۴ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: این ضرب‌المثل نشان‌دهنده معنای دوم اتفاق است (۰/۵ نمره) و نفی‌کننده اصل سنخیت علت و معلول است (۰/۵ نمره).
۲۲	۱	(۱) ب - غیرواحد (صفحه ۵ کتاب درسی) (۲) ج - حالت امکانی (صفحه ۱۰ کتاب درسی) (۳) د - واحد (صفحه ۴ کتاب درسی) (۴) الف - ممکن‌الوجود (صفحه ۱۱ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: (۱) ب؛ غیرواحد (۰/۲۵ نمره) (۲) ج؛ حالت امکانی (۰/۲۵ نمره) (۳) د؛ واحد (۰/۲۵ نمره) (۴) الف؛ ممکن‌الوجود (۰/۲۵ نمره)
۲۳	۲	
		الف) ضروری / وجوبی
		ب) علة‌العلل یا علت نخستین یا آفریننده
		پ) مثال خیر
۲۴	۰.۲۵	۱- ممکن‌الوجود - ممکن‌الوجود

ردیف	نمره
۲۵	این برهان توانایی اثبات یک وجود ازلی و ابدی و نامتناهی را ندارد. این برهان، فقط می‌تواند ثابت کند که یک ناظم و خالق این جهان را اداره می‌کند. اما ثابت نمی‌کند که این ناظم خالق همان خداوندی است که نیازمند به علت نیست و وجودی ازلی و ابدی دارد.

ردیف	نمره	
۱		رابطه امکانی در صورت موجود شدن، به رابطه تبدیل می‌شود.
۲		چه چیزی باعث شد فلاسفه غرب مجدداً با فلسفه ارسطویی آشنا شوند؟
۳		در فلاسفه مسلمانان، کدام فیلسوفان به نسبت میان وجود و ماهیت توجه کردند؟
۴		در سه قضیه زیر رابطه بین موضوع و محمول از حیث واجب و ... کدام است؟
		(الف) مجموع زوایای داخلی مثلث 180° است.
		(ب) انسان شاعر است.
		(پ) مجموع زوایای داخلی مستطیل، ۳ قائمه است.
۵		یکی از کهن‌ترین مسائل فلسفی، است.
۶		چیزی که وجودش را از چیزی دیگر می‌گیرد، نام دارد.
۷		کانت، فیلسوف قرن در است.
۸		همه فیلسوفان اتفاق را انکار می‌کنند.
۹		ما از اصل سنخیت چه درمی‌یابیم؟
۱۰		از نظر افلاطون کار خداوند است.
۱۱		استدلال فارابی در اثبات وجود خدا را بیان کنید.
۱۲		ویلیام جیمز دلیل وجود خدا را چه چیزی می‌دانست؟
۱۳		تفاوت دو عبارت «انسان حیوان ناطق است» و «انسان موجود است» از نظر حمل چیست؟
۱۴		کدام فیلسوف تجربه‌گرا علیت را صرفاً توالی پدیده‌ها می‌داند؟
۱۵		فیلسوفان معتقدند که به واسطه است که می‌توان برای جهان پشتوانه عقلی قائل شد.
۱۶		هریک از عبارات زیر عقیده کدام فیلسوف است؟ الف) «در سوی دیگر نوعی از هستی است که نه می‌زاید و نه از میان می‌رود.» ب) «ایمان هدیه‌ای الهی است که خداوند به انسان عطا می‌کند.» ۱. کرکگور ۲. کانت ۳. افلاطون
۱۷		به نظر فیلسوفان مسلمان چرا یک پدیده نمی‌تواند خودبه‌خود و بدون علت به وجود آید؟
۱۸		

ردیف	نمره	
		تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام یک غلط است؟
		الف) در عالم خارج، دو امر جداگانه به نام «آب» و «وجود» نداریم و آنها دو مفهوم مختلف از یک موجود واحدند.
		ب) از نظر فیلسوفان مسلمان، انسان به طور مادرزادی با اصل علیّت آشنا است.
		پ) فیلسوف کسی است که هیچ عقیده‌ای درباره وجود خداوند نداشته باشد.
۱۹		عبارت افلاطون، بیان اولیه‌ای از «برهان نظم» برای اثبات وجود خداست. این عبارت را به صورت یک برهان در آورید. مقدمه ۱: مقدمه ۲: نتیجه:
۲۰		کدام مورد، از مصادیق رابطه علیّت می باشد؟ (۱) حرارت و سوزاندن (۲) دوستی بین دو نفر
۲۱	۰.۵	در قضیه «انسان شاعر است»، چرا حمل محمول بر موضوع نیاز به دلیل دارد؟
۲۲	۱	در معنای سوم اتفاق، کدام نظر متناقض است؟
۲۳	۰.۵	به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید: کدام فیلسوف بزرگ اروپا، اصل مغایرت وجود و ماهیت را در اروپا گسترش داد و پایه گذار کدام مکتب فلسفی در اروپا شد؟
۲۴	۱	این جمله راسل را که می گوید «هر چیزی علت می خواهد» با این جمله ابن سینا که می گوید «هر ممکن الوجودی علت می خواهد» مقایسه کنید.
۲۵	۰.۲۵	در کدام یک از گزاره های زیر، حمل محمول بر موضوع، نیازمند دلیل است؟ (۱) هوا گرم است. (۲) هوا جسم است.

ردیف	نمره
۱	رابطه امکانی در صورت موجود شدن، به رابطه‌ای ضروری تبدیل می‌شود.
۲	آشنایی با آراء ابن‌سینا و ابن‌رشد
۳	ابن‌سینا و فارابی
۴	
	الف واجب
	ب امکان
	پ ممتنع
۵	یکی از کهن‌ترین مسائل فلسفی، مسئله علت و معلول است.
۶	چیزی که وجودش را از چیزی دیگر می‌گیرد، معلول نام دارد.
۷	کانت، فیلسوف عقل‌گرای قرن هجدهم در آلمان است.
۸	همة فیلسوفان معنای اول اتفاق را انکار می‌کنند. (معنای اول = نفی ضرورت)
۹	در می‌یابیم که این اصل نظم خاصی را در جهان برقرار می‌کند و به ما می‌فهماند که هر چیزی نمی‌تواند منشأ هر چیزی باشد و هر چیزی از هر چیزی پدید نمی‌آید. علت‌های خاص معلول‌های خاص دارند و هر معلولی نیز از علت خاص خود سرچشمه می‌گیرد.
۱۰	از نظر افلاطون کار خداوند هدفدار است.
۱۱	الف) در جهان پیرامون ما اشیایی هستند که وجودشان از خودشان نیست و معلول چیزهای دیگرند. ب) وجود علت بر وجود معلول مقدم است و وجود معلول مشروط به وجود علت است. یعنی فقط اگر علت موجود باشد معلول نیز خواهد بود. ج) اگر معلولی که اکنون موجود است علتی داشته باشد که آن علت هم خودش معلول باشد به ناچار این معلول هم علتی دارد. حال اگر این علت دوم هم خود معلول باشد به علت سوم نیاز است. اگر این سلسله علت‌ها تا بی‌نهایت پیش رود «تسلسل علل نامتناهی» پیش خواهد آمد و این تسلسل محال است. پس باید علت اولیه‌ای وجود داشته باشد.
۱۲	تجربه‌های شخصی درونی ما
۱۳	«انسان حیوان ناطق است» حمل ضروری است. حیوان ناطق مفهوم گسترده‌ای انسان است و برای حمل نیاز به دلیل ندارد. اما معنای موجود و انسان با هم متفاوت است و میان انسان به عنوان یک چیستی و وجود رابطه ضروری برقرار نیست. به همین سبب انسان می‌تواند موجود باشد و هم می‌تواند نباشد.
۱۴	هیوم
۱۵	اصل سنخیت
۱۶	الف) «در سوی دیگر نوعی از هستی است که نه می‌زاید و نه از میان می‌رود.» ← ۳. افلاطون ب) «ایمان هدیه‌ای الهی است که خداوند به انسان عطا می‌کند.» ← ۱. کرکگور
۱۷	زیرا اینکه چیزی خودش به خودش وجود بدهد، به معنای آن است که چیزی نیست، باشد. و این همان اجتماع نقیضین است که محال است.
۱۸	
	الف صحیح
	پ غلط. برخی از فیلسوفان خدا را عامل اصلی معنابخشی به زندگی معرفی می‌کنند.

ردیف	نمره	
		ب غلط. از نظر فیلسوفان مسلمان، این گونه نیست که انسان به طور مادرزادی با قاعدهٔ علیت آشنا بوده و آن را درک می‌کرده است؛ بلکه ذهن انسان اصل امتناع اجتماع نقیض را درک می‌کند و بر اساس این اصل درمی‌یابد که پدیده‌ها خودبه‌خود به وجود نمی‌آیند.
		پ غلط. برخی از فیلسوفان خدا را عامل اصلی معنابخشی به زندگی معرفی می‌کنند.
۱۹		مقدمهٔ ۱: جهان منظم است و در جهان پدیده‌های منظم وجود دارد. مقدمهٔ ۲: هر نظامی، نشان‌دهندهٔ یک ناظم حکیم است. نتیجه: جهان بر اثر طرح نظام‌مند از سوی یک ناظم (خداوند) پدید آمده است.
۲۰		گزینهٔ ۱: حرارت و سوزاندن
۲۱	۰.۵	زیرا بیان‌کنندهٔ ذات و حقیقت انسان نیست.
۲۲	۱	دسته‌ای از فیلسوفان که در عین انکار خداوند، برای جهان و انسان هدف و غایت تعیین می‌کنند و می‌گویند که جهان به سمت یک غایت برتر در حرکت است و روزه‌روز کامل‌تر می‌شود و به غایت خود نزدیک‌تر می‌شود. نکته: هنگامی می‌شود غایت را قبول کرد که قبل از آن علت نخستین یا خداوند را پذیرفته باشیم وگرنه خلاف آن تناقض عقلی دارد. (صفحهٔ ۲۶ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: دسته‌ای از فیلسوفان که در عین انکار خداوند، (نمره ۰.۲۵) برای جهان و انسان هدف و غایت تعیین می‌کنند (نمره ۰.۲۵) و می‌گویند که جهان به سمت یک غایت برتر در حرکت است و روزه‌روز کامل‌تر می‌شود و به غایت خود نزدیک‌تر می‌شود. (نمره ۰.۵)
۲۳	۰.۵	یکی از فیلسوفان بزرگ اروپا به نام «توماس آکوئیناس» که با فلسفهٔ ابن‌سینا آشنا بود، اصل مغایرت وجود و ماهیت را در اروپا گسترش داد. او همچون ابن‌سینا این نظر را پایهٔ برهان‌های خود در خداشناسی قرار داد و پایه‌گذار مکتب فلسفی «تومیسیم» در اروپا شد که هنوز هم به نام وی در جریان است. (صفحهٔ ۶ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: توماس آکوئیناس (نمره ۰.۲۵) - تومیسیم (نمره ۰.۲۵)
۲۴	۱	ابن‌سینا ملاک علت داشتن را به‌خوبی تشخیص داده و گفته که هر چیزی که ممکن‌الوجود باشد، نیازمند علت است اما راسل این گونه فکر کرده که هر موجودی نیاز به علت دارد، درحالی‌که در صرف موجود بودن، هیچ چیزی که نشان‌دهندهٔ نیازمندی به‌علت باشد، مشاهده نمی‌شود. - در صرف موجود بودن، هیچ چیزی که نشان‌دهندهٔ نیازمندی به علت باشد، مشاهده نمی‌شود، پس ملاک نیازمندی به علت، یا معلول بودن است (نظر فارابی) یا ممکن‌الوجود بودن است (نظر ابن‌سینا) یا عین نقص و وابستگی است (نظر ملاصدرا). (صفحهٔ ۵۰ کتاب درسی) راهنمای تصحیح: ابن‌سینا ملاک علت داشتن را به‌خوبی تشخیص داده و گفته که هر چیزی که ممکن‌الوجود باشد، نیازمند علت است اما راسل این گونه فکر کرده که هر موجودی نیاز به علت دارد، درحالی‌که در صرف موجود بودن، هیچ چیزی که نشان‌دهندهٔ نیازمندی به‌علت باشد، مشاهده نمی‌شود. (۱ نمره)
۲۵	۰.۲۵	گزینهٔ ۱ - هوا گرم است.